

De verduurzaming van bedrijventerreinen is een ondergeschoven kindje. Om dit proces van de grond te krijgen, is het belangrijk dat bedrijven goed georganiseerd zijn. Dat kan werken als springplank, zo laten ondernemers in Zaltbommel en Eindhoven zien.

Ondernemers verlangen medewerking overheden

Verduurzamen tussen de bedrijven door

BINNENLANDS BESTUUR - WEEK 9 | 2025W

In een hoek van het enorme bedrijfsgebouw van Hitachi in Zaltbommel opent facilitair manager Rob Verwijlen een deur. Daarachter bevindt zich een technische ruimte met een wirwar van buizen. De ronde pijpen zijn onderdeel van de warmte-koudeopslag (wko) die de vloerverwarming in het hele pand op temperatuur houdt. 'Die buizen', zo wijst hij, 'voeren warmte af naar onze buurman, DHL.' De stroom voor de wko wordt opgewekt door 6.200 zonnepanelen op het dak. Een deel van dit dak is overigens gereserveerd als parkeerplaats voor de werknemers. Dat beperkt het ruimtebeslag van het bedrijf, vertelt Verwijlen tijdens een flitsrondleiding langs de duurzame maatregelen die Hitachi heeft genomen. Aan de achterkant van het 360 meter lange bedrijfspand is over de gehele lengte een groene strook ingericht: een graspad van een meter of vijf breed dat aansluit op een rietkraag langs een watersingel. Langs het hele pad staan struiken. 'We hebben de lokale natuurvereniging gevraagd welke soorten we het beste konden planten', licht Verwijlen toe. Aan de enorme wand van het pand hangen vogel- en vleermuis-kasten. 'Daarachter is de valkentoren', wijst hij, 'en onder de struiken egelhuizen.' Verduurzaming van bedrijventerreinen kan een abstract onderwerp zijn, maar hier op bedrijventerrein De Wildeman in

Zaltbommel is het hartstikke concreet. 'Dit laten we de ondernemers zien, want zien is geloven', vertelt parkmanager Etienne Schiffelers. 'Als ondernemers iets zien, dan zijn ze geneigd om mee te doen. Als ze slechts een presentatieverhaal krijgen, *forget it.*'

CHEMIE

In de kantine van de Hitachi-vestiging, die hardware voor computerservers levert voor Europa en Azië, vertelt Schiffelers hoe op De Wildeman (pakweg honderd bedrijven) de verduurzaming vorm krijgt. Dat begint, benadrukt hij, met een goede organisatie. Ondernemers die grond kopen op De Wildeman zijn sinds de oprichting twintig jaar geleden verplicht om jaarlijks 67 cent per vierkante meter grond af te dragen voor collectieve projecten. Dat geld wordt vanzelf meer waard, want 'voor die projecten krijg je altijd wel subsidie.' Daar komt bij dat Zaltbommel een gemeente is 'die het spel tussen ondernemers en gemeente snapt', zegt Schiffelers. 'Dat is essentieel. Als je die chemie met het ambtenarenapparaat

niet hebt, dan kom je er niet.' Die 'chemie' betekent volgens Schiffelers: samen in werkgroepen zitten, beslissingen nemen, een duidelijke rolverdeling afspreken, vertrouwen in elkaar hebben, experimenteer-ruimte bieden, niet alleen aan de regels vasthouden en ondersteuning bieden waar dat nodig is. Zo stelt de gemeente Zaltbommel zich garant voor duurzaamheidsinvesteringen, waardoor het gemakkelijker wordt om een lening af te sluiten en de rente bovendien lager is. Ook met de provincie is er chemie, aldus de parkmanager: 'Daarin is Gelderland echt wel een uitzondering met het werkprogramma 'Toekomstbestendige Bedrijventerreinen.' Alles wat de ondernemers op het bedrijventerrein willen, wordt door de provincie getoetst, waarna zij 50 procent cofinanciering verstrekt. 'Dan kun je veel praktische dingen uitrollen.' Zo is De Wildeman vorig jaar een voorbeeldproject geworden voor Werkland-schappen van de Toekomst. Hierdoor is er subsidie beschikbaar voor de vergroening van het bedrijventerrein. Naast groen is energie een speerpunt van verduurzaming. Schiffelers: 'We willen in 2030 volledig zelfvoorzienend zijn qua energievoorziening.' Er ligt inmiddels een klein warmtewet dat draait op het wko-systeem van Hitachi. De uitrol van het systeem is in voorbereiding. 'We hebben het eerste drijvende zonnepark gerealiseerd en we zijn bezig met de realisatie van een zonnepark op land. Daar loopt de aanbesteding voor.' Daarmee is De Wildeman vooralsnog een uitzondering. 'Er zijn nauwelijks bedrijventerreinen waar serieus wordt gewerkt aan substantiële, integrale verduurza-

Zaltbommel
snapt 'het
spel tussen
ondernemers
en gemeente'

De ondernemersvereniging was voorheen een ‘bier- en bitterballenclub’

Een groene strook bij Hitachi in Zaltbommel

mingsoplossingen’, constateerde de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur eind 2023. Tachtig procent van de bedrijventerreinen is niet georganiseerd, en ‘de rolverdeling van rijk, provincies en gemeenten is niet helder’. Het kabinet kwam vervolgens met een Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen, waarvoor 50 miljoen euro klaarligt. Doel is de organisatiegraad op bedrijventerreinen op te krikken en zo te zorgen voor meer verduurzaming.

BELASTING

De pijlen zijn daarbij vooral gericht op het opzetten van een zogenaamde bedrijveninvesteringszone (BIZ). Met een BIZ betalen alle ondernemers mee aan

de kosten van het verbeteren van een bedrijventerrein. Van de 3.800 bedrijventerreinen hebben er tot nu toe slechts 130 een BIZ. Uit een Fontys-rapport van een jaar geleden blijkt dat gemeenten en provincies een actieve en ondersteunende rol moeten spelen bij het opzetten en uitvoeren van een BIZ. Overigens ligt het initiatief voor een BIZ bij de ondernemers zelf. Bij voldoende draagvlak kan een gemeente een belasting opleggen aan alle ondernemers op het terrein en de opbrengst uitkeren aan een BIZ-vereniging. ‘Is een BI-zone eenmaal aanwezig, dan kan de BIZ een springplank vormen voor het verwezenlijken van duurzaamheidsambities’, aldus het Fontys-rapport. Op het Eindhovens bedrijventerrein De Hurk (1.200 bedrijven) is

met De Hurk Werkt dit zinnetje in de praktijk gebracht. Parkmanager Eric Duffhuis van De Hurk Werkt heeft zijn uitvalsbasis in een kantoor toren aan de rand van het bedrijventerrein. Drie jaar geleden heeft hij in opdracht van de ondernemersvereniging onderzoek gedaan naar de ambities van de werkgevers. ‘Vaak kom je dan bij camera’s en veiligheid en verder is het een ver-van-mijn-bedshow’, zegt Duffhuis. Maar in dit geval kwam duurzaamheid heel sterk naar voren.

In 2022 deed Duffhuis onderzoek, op 1 januari 2023 volgde oprichting van de BIZ. Vervolgens werd Stichting De Hurk Werkt opgericht en ging Duffhuis als parkmanager aan de slag. Daarmee is het bedrijventerrein in een stroomversnelling ►

geraakt. Was de ondernemersvereniging voorheen een 'bier- en bitterballenclub' die vooral zorgde voor gezelligheid en een budget had van enkele tienduizenden euro's, nu is er over vijf jaar tijd voor zes à zeven miljoen euro beschikbaar. Dankzij de BIZ-bijdrage en de duurzaamheids-subsidies die daarmee kunnen worden genereerd.

WANDELPADEN

Duffhuis heeft ook al een paar successen behaald: 'Toen die BIZ er was, hebben we 340 meter groene haag neergezet op de Langedijk. Daar was een lang, lelijk hek en een lelijke stoep. We hebben er stoeptegels uit gehaald en er een haag in geplant. Dat is een statement dat zegt: als je samenwerkt, dan kun je dit doen.' De Hurk telt veel stoepen die 'megabreed' zijn, vertelt hij. Er ligt nu een plan klaar voor de aanleg van groene wandelpaden over het bedrijventerrein. In totaal willen de ondernemers 11.000 vierkante meter verharding vergroenen. Dat vereist de medewerking van de gemeente Eindhoven. Die doet 'voor een deel' mee, aldus Duffhuis: 'Het is wel vechten, want de gemeente is een veelkoppig monster en dan kan één iemand 'ja' zeggen, maar zijn collega kan dan weer 'nee' zeggen.' Zo stuitte hij met zijn vergroeningsplannen op een ambtenaar die opwierp: die stoep is nog niet afgeschreven. 'Welke agenda is nu belangrijk?', vraagt Duffhuis zich af. 'Wij investeren 750.000 euro aan privaatgeld in die groene wandelroute op publiek terrein. Maar het is hún grond. Die grond die eruit komt, is die vervuild of niet? En waar gaan we die neerleggen en wie betaalt dat?' Maar niet alleen bij ambtenaren is het soms lastig, nuanceert hij: 'Ik heb in mijn achterban 1.200 bedrijven en die kikkers springen ook regelmatig uit de kruiwagen.' Inmiddels heeft De Hurk Werkt ook met de circulaire economie een begin gemaakt. Twaalf keer per jaar worden pallets, hard kunststof en 'alles waar een stekker aan zit' ingezameld. 'We hebben Mirec en HKS op ons terrein. Die kunnen die producten uit elkaar halen en de grondstoffen weer gebruiken.' De volgende stap is een grondstoffenhub, vertelt Duffhuis. 'Piepschuim is bijvoorbeeld best wel een ding. Nu gooien we het weg en wordt het verbrand. Dat is niet goed. Op ons bedrijventerrein zit het bedrijf ZND-daken dat van oud piepschuim nieuwe isolatie-elementen kan ma-

'De gemeente is een veelkoppig monster'

ken. Maar dan moet je wel een groot volume hebben.' En dus wil hij alle kleine beetjes die bedrijven hebben bundelen in een volume waar ZND-daken iets mee kan. Qua grondstoffen is er tot slot een project waarbij een koplopersgroep van bedrijven bij ASML leert hoe het ASML-machines die 'op' zijn uit elkaar haalt voor *remanufacturing*. Het doel is dat ze zulke processen ook zelf gaan organiseren.

PESSIMISTISCH

Van alle duurzaamheidsmaatregelen voor bedrijventerreinen lijkt de energiehub de moeilijkste om voor elkaar te boksen. Dat vindt althans parkmanager Schifffers van De Wildeman. Om de energievoorziening op het bedrijventerrein vorm te geven, praat hij met eigenaren van de windmolens en zonneparken en partijen die waterstoftankstations bouwen. 'Het allerlastigste is de grote dynamiek door de hoeveelheid aan stakeholders', vertelt hij. Schifffers, die als parkmanager op meerdere bedrijventerreinen actief is, was ook betrokken bij het bouwen van een energiehub in Overbetuwe. Daarvoor was 1,8 miljoen euro opgehaald bij de ondernemers, en eenzelfde bedrag uit subsidies beschikbaar. 'Uiteindelijk kregen we van Tennet te horen: het kan niet.' Na tussenkomst van het ministerie van Economische Zaken bleek een energiehub, onder voorwaarden van de netbeheerder, alsnog mogelijk. Maar inmiddels was het vertrouwen bij de ondernemers verdampd, waardoor zij de stekker eruit hebben getrokken. Ook voor de energiehub in Zaltbommel vreest Schifffers het ergste: 'Ik ben daar pessimistisch

over. Maar niks doen is ook geen oplossing.' Een collectief laadplein is makkelijker te realiseren, denkt hij. Daarvoor is geen energiehub vereist. In Eindhoven beaamt Duffhuis dat het oprichten van een energiehub onbekend en lastig terrein is: 'Pionieren betekent dat je je hoofd zult stoten'. Hij snapt dat de netbeheerder soms zijn kaarten voor de borst houdt. 'Maar wij moeten klaarstaan op het moment dat Enexis de kaarten laat zien. Anders ben je te laat en sta je in een wachtrij waar je akelig van wordt.' Duffhuis weet dat Enexis voor drie bedrijventerreinen al groepstransportovereenkomsten heeft klaarliggen: de juridische overeenkomst om samen een energiehub te gaan vormen. Die zou hij graag alvast willen laten zien aan zijn eigen achterban, maar Enexis wil dat niet. 'Ze zeggen: nee, we zijn het nog aan het aanpassen.'

ACCU

De beoogde energiehub op De Hurk omvat vijftien bedrijven achter één verdeelstation die zijn verbonden via één lus. Als de hub doorgaat zijn er straks geen vijftien losse elektriciteitsmeters meer, maar slechts één meter. 'Je bepaalt zelf wat je achter die lus doet. Dan wordt zón op het dak interessant', legt Duffhuis uit. 'Nu zeggen bedrijven: "Dat ga ik niet doen, want ik moet geld gaan betalen voor terugleveren en regelsystemen aanleggen om ze uit te zetten op bepaalde momenten."' Onderling kunnen ze eigen afspraken maken over stroomafname. 'Of je zet er een accu neer en op momenten dat die zón lekker schijnt ga je die accu vullen en je haalt 'm op andere momenten leeg. Dan heb je een businessmodel.' Vooralsnog is er veel onduidelijk. Duffhuis weet niet hoe Enexis zich gaat opstellen en hoe het in de praktijk gaat werken. 'We weten niet wat de overeenkomsten zijn: mag ik, als ik in een groepstransportovereenkomst zit, na een of twee jaar er nog uit? Krijg ik dan het oude contract terug? Dat is onduidelijk. Dus staan wij vooraan in de rij om die oplossing te bedenken voor het moment dat het zover is.' Hij hoopt dat de gemeente, die ook aan tafel zit bij de overleggen, het proces kan versnellen. 'Onze gemeente en provincie zijn aandeelhouder van Enexis. Wij proberen onze bestuurders dusdanig van informatie te voorzien dat zij als aandeelhouder van Enexis op de trommel gaan slaan en zeggen: werk nou eens goed mee.' ●